

2-mavzu. Amaliy mashg'ulot. Suitsidning ijtimoiy-psixologik va tibbiy tabiati

Reja

1. Suitsidal xulq-atvor tushunchasi va uning ijtimoiy-psixologik hamda tibbiy jihatlarini o'rganish.
2. Har bir o'quv keysini alohida tahlil qilish.
3. Keyslar bo'yicha ijtimoiy, oilaviy va psixologik xavf omillarini aniqlash.
4. Umidsizlik, autoagressiya va o'ziga shikast yetkazish ehtimoli belgilarini ajratish.
5. Himoyalovchi omillarni belgilash.
6. Pedagogning to'g'ri va xatoli harakatlarini baholash.
7. Maktab psixologining vazifalari va kasbiy vakolat doirasini tahlil qilish.
8. Oila, maktab ma'muriyati hamda tibbiy mutaxassislar bilan hamkorlik zaruratini ko'rsatish.
9. Har bir vaziyat uchun keyingi amaliy choralarni ishlab chiqish.
10. Yakuniy xulosa: pedagog xavf belgilarini payqashi, o'quvchini qadrsizlantirmasligi va mas'ul mutaxassisga o'z vaqtida yo'naltirishi kerak.

Maqsad: Tinglovchilarda suitsidal xavf belgilarini erta aniqlash, o'quvchilarning emotsional holatini to'g'ri baholash, pedagog va maktab psixologining kasbiy vakolatlarini anglash hamda xavfli holatlarda oila va tegishli mutaxassislar bilan o'z vaqtida hamkorlik qilish ko'nikmalarini shakllantirish.

Format. Elektron shaklda yoki PDF ish daftarida mustaqil individual ish. Tinglovchi uchta o'quv keysini ketma-ket tahlil qiladi, individual tahlil jadvalini to'ldiradi va o'z javoblarini har bir keysdan keyin keltirilgan o'z-o'zini tekshirish kalitlari bilan solishtiradi.

Amaliy mashg'ulot o'quv keyslari bilan mustaqil ishlash formatida o'tkaziladi. Tinglovchi kattalarning turli xil munosabatini aks ettiruvchi uchta vaziyatni tahlil qiladi: to'g'ri munosabat, qisman xatoli munosabat va shoshilinch idoralararo yordamni talab qiluvchi holat. Tahlil jarayonida ijtimoiy-psixologik, oilaviy, psixologik va ehtimoliy tibbiy xavf omillarini, himoya omillarini, umidsizlik belgilarini ajratib ko'rsatish, shuningdek, pedagog va maktab psixologining harakatlarini kasbiy vakolat va etika nuqtayi nazaridan baholash zarur.

O'quvchining kechinmalarini qadrsizlantirish, vaziyatni omma oldida muhokama qilish, mutlaq maxfiylikni va'da qilish, xavf haqida to'g'ridan-to'g'ri savollarni bermaslik va mutaxassislarni o'z vaqtida jalb qilmaslik kabi tipik xatolarga alohida e'tibor qaratish lozim. Topshiriq bajarilgandan so'ng tinglovchi o'z javoblarini o'z-o'zini tekshirish kalitlari bilan solishtiradi.

Keys 1. Kattalarning to'g'ri munosabat bildirishi

9-sinf o'quvchisi so'nggi ikki oy davomida ancha tortinchoq bo'lib qoldi va jismoniy tarbiya mashg'ulotlarida faol ishtirok etishni to'xtatdi. U tez-tez: "Yuzim chiroyli emas", "Hamma ustimdan kuladi", deb aytadi.

Ma'lum bo'lishicha, sinfdoshlari uning to'laligi va yuzidagi akne haqida izohlar bildirishgan. O'quvchi ijtimoiy tadbirlardan qocha boshladi, suratga tushishdan bosh tortdi va ovqatlanishini chekladi. So'nggi vaqtlarda unda kayfiyat pasayishi kuzatilmoqda va o'ziga nisbatan tanqidiy munosabat kuchaygan: u "Men jozibador emasman", "Men hech kimga kerak emasman" kabi iboralarni ishlatadi.

Sinf rahbari vaziyatni sinfda ommaviy muhokama qilmaydi va qiz bilan alohida suhbat o'tkazadi. Suhbat davomida u sinfdagi masxaralar va tashqi ko'rinishiga nisbatan bildirilgan izohlar sababli qattiq xavotirlanayotganini, o'zini yolg'iz his qilayotganini aytadi. O'ziga shikast yetkazish rejasi belgilari yo'q, ammo o'zini baholash darajasi yaqqol past ekani kuzatiladi.

Pedagog vaziyat haqida maktab psixologiga xabar beradi. Psixolog dastlabki baholashni o'tkazadi va emotsional tushkun holat hamda ijtimoiy bosim mavjudligini aniqlaydi. Ota-onalar bilan aloqa o'rnatiladi, ularga qo'llab-quvvatlash zarurligi tushuntiriladi. Maktabda bolaga nisbatan masxaralash va bullingni to'xtatish bo'yicha ish olib boriladi.

Tahlil uchun savollar

1. Keysda qanday ijtimoiy-psixologik xavf omillari mavjud?
2. Qanday psixologik xavf belgilari namoyon bo'lmoqda?
3. Qanday himoyalovchi omillardan foydalanish mumkin?
4. Pedagogning qaysi harakatlari to'g'ri bo'lgan?
5. Maktab psixologining qaysi harakatlari to'g'ri bo'lgan?
6. Nima uchun pedagog mutlaq maxfiylikni va'da qilmasligi kerak edi?
7. Qanday keyingi qadamlar zarur?

Kutiladigan xulosa. Kattalar to'g'ri harakat qilgan: pedagog o'zgarishlarni payqagan, bosim o'tkazmasdan suhbatlashgan, bolaning holatini qadrsizlantirmagan, ma'lumotni mutaxassisga yetkazgan. Psixolog xavf darajasini aniqlashtirgan, oila va ma'muriyatni jalb qilgan, kuzatib borishni boshlagan. Bu etik va jamoaviy munosabat bildirish namunasidir.

Keys 2. Qisman xatoli munosabat bildirish

9-sinf o'quvchisi dugonalari bilan nizodan so'ng tez-tez yig'laydigan bo'lib qoldi, sinfnings umumiy chatida javob berishni to'xtatdi, dars qoldira boshladi. O'qituvchi uning daftarida: "Yo'q bo'lib ketganim yaxshiroq edi", degan jumlaning ko'rib qoldi.

Darsdan keyin pedagog o'quvchiga: "Xavotir olma, hammada ham janjallar bo'lib turadi. Sen kuchlisan, shunchaki chalg'ishga harakat qil", dedi. O'qituvchi bu haqda maktab psixologiga xabar bermadi, chunki buni "oddiy o'smirlik dramasi" deb o'yladi.

Bir haftadan keyin qiz maktab psixologiga o'zi keldi. U uyda uni tushunishmasligini, dugonalari u bilan gaplashmay qo'rganini, tunda esa ko'pincha "hech kimga kerak emasman" deb o'ylashini aytdi. Psixolog uni tingladi, ammo "qo'zg'atib yubormaslik" uchun o'ziga shikast yetkazish va suitsidal fikrlar haqida to'g'ridan-to'g'ri savollar bermadi. U his-tuyg'ular kundaligini yuritishni va ikki haftadan keyin kelishni taklif qildi.

Tahlil uchun savollar

1. Pedagog qaysi xavf belgilarini e'tibordan chetda qoldirdi?
2. Nima uchun "Yo'q bo'lib ketganim yaxshiroq edi" degan jumla e'tibor talab qiladi?
3. Pedagog qanday xatolarga yo'l qo'ydi?
4. Psixolog qanday xatolarga yo'l qo'ydi?
5. Psixolog qanday savollar berishi kerak edi?
6. Darhol qanday harakatlarni amalga oshirish kerak edi?
7. Ushbu vaziyatda nima oddiy pedagogik qo'llab-quvvatlash doirasidan tashqariga chiqadi?

Kutiladigan xulosa. Munosabat bildirish qisman xatoli bo'lgan. Pedagog xavf signalini qadrsizlantirgan va ma'lumotni maktab psixologiga yetkazmagan. Psixolog qo'llab-quvvatlovchi suhbat o'tkazgan, ammo suitsidal fikrlar, niyatlar, reja va o'ziga shikast yetkazish holatlari bor-yo'qligini aniqlashtirmagan. Xavf baholanmasdan turib, keyingi uchrashuvni ikki haftadan keyin belgilash xavfsiz emas. Vaziyat xavfni dastlabki baholash, mas'ul kattalarni jalb qilish va keyingi kuzatib borishni talab qiladi.

Keys 3. O'tkir inqirozli holat: shoshilinch idoralararo hamrohlik zarurati

10-sinf o'quvchisi onasidan ko'p yillardan buyon dori-darmon qabul qilib kelayotgani, tez-tez holsizlikni his qilishi va tibbiy kuzatuv uchun muntazam ravishda OITS markaziga borib turishini bilib qoladi. Shuningdek, onasi qiz 12 yoshligida tekshiruv vaqtida unda OIV infeksiyasi aniqlanganini, ammo yuqish manbai noma'lum bo'lib qolganini ma'lum qiladi.

Buni eshitgan o'quvchi kuchli psixologik shok holatini boshdan kechiradi: u tun bo'yi yig'laydi va uxlamaydi. Ertasi kuni u maktab psixologi va sinf rahbariga murojaat qilib: "Men uchun hayot tugadi", deydi. Bu so'zlar orqali u tushkunlik, umidsizlik va emotsional inqiroz holatini ifoda etadi.

Pedagog vaziyatni butun sinf oldida muhokama qilmaydi, o'quvchini tinch sharoitda qabul qiladi va maktab psixologiga yo'naltiradi. Psixolog dastlabki suhbat o'tkazadi, kuchli emotsional shok, umidsizlik haqidagi fikrlar va ehtimoliy suitsidal xavf belgilarini aniqlaydi. Oila bilan aloqa tashkil etiladi hamda sohaviy mutaxassislar — tibbiy va psixiatriya mutaxassislari maslahati tavsiya etiladi.

Tahlil uchun savollar

1. Keysda qanday asosiy psixotravmatik omil mavjud?
2. Qanday emotsional va xulq-atvor belgilari kuzatilmoqda?
3. Qaysi iboralar suitsidal xavfga ishora qiladi?
4. Pedagogning qaysi harakatlari to'g'ri bo'lgan?
5. Psixolog qanday birinchi psixologik yordam ko'rsatgan?
6. Ushbu vaziyatda oilaning roli qanday?
7. Qanday uzoq muddatli psixologik qo'llab-quvvatlash zarur?

Kutiladigan xulosa. Kutiladigan xulosa. Vaziyat salomatlik holati haqida og'ir ma'lumotni olish fonida yuzaga kelgan o'tkir psixologik shok holatini aks ettiradi. O'quvchida umidsizlikka oid fikrlar va suitsidal xavfning ehtimoliy belgilari mavjud bo'lib, ular zudlik bilan baholashni talab qiladi. Pedagog va psixolog individual yondashuvni ta'minlab, kasbiy majburiyatlar doirasida maxfiylikka rioya qilgan holda hamda tegishli mutaxassislarni jalb etib, to'g'ri harakat qilgan. Bunday holatlarda shoshilinch psixologik qo'llab-quvvatlash, tibbiy va zarurat bo'lganda psixiatrik hamrohlik talab etiladi.

T/r	Savol	Tinglovchining javobi
	Keys raqami	
1.	Qanday ijtimoiy/maktabga oid xavf omillari mavjud?	
2.	Qanday oilaviy xavf omillari mavjud?	
3.	Qanday psixologik xavf belgilari mavjud?	
4.	Umidsizlik belgilari bormi?	
5.	Autoagressiya / o'ziga shikast yetkazish belgilari bormi?	
6.	Qanday himoyalovchi omillar mavjud?	
7.	Pedagogning qaysi harakatlari to'g'ri bo'lgan?	
8.	Pedagogning qaysi harakatlari xatoli bo'lgan?	

9.	Psixologning qaysi harakatlari to'g'ri bo'lgan?	
10.	Psixologning qaysi harakatlari xatoli bo'lgan?	
11.	Qaysi harakatlar maktab vakolati doirasidan tashqariga chiqadi?	
12.	Keyinchalik qanday harakatlarni amalga oshirish kerak?	

Yakuniy topshiriq

Keys tahlil qilingandan so'ng tinglovchi qisqa savolga javob beradi:

- Ushbu keysdan kasbiy kompetensiya chegaralari haqida qanday asosiy xulosa chiqarish mumkin?

Kutilayotgan javob:

Pedagog suitsidal xavfning jiddiyligini mustaqil ravishda baholamasligi va "bu manipulyatsiyami yoki yo'qmi" degan qarorni o'zi qabul qilmasligi kerak. Uning vazifasi – xavotirli belgilarni payqash, xotirjam muloqotni saqlash, bolaning holatini qadrsizlantirmaslik va ma'lumotni mas'ul mutaxassisga yetkazishdan iborat. Maktab psixologi xavfni birlamchi baholaydi va kuzatuv hamda qo'llab-quvvatlashni tashkil etadi, biroq yuqori xavf mavjud bo'lgan holatda tibbiy yoki inqirozli yordam o'rnini bosa olmaydi.

